

Tamar Hirsch
Between Breakers and Borders

Tamar Hirschl

Between Breakers and Borders

Tamar Hirschl: Between Breakers and Borders

Graphic Design: Dafna Graif | Photography: Malcolm Varon | Additional photographs: Shuli Sadé
(front cover, pp. 15, 18, 19, 22, 23); Ella Orgad (pp. 21-20); Klay Enos (p. 2) | English editing: Klay Enos |
Hebrew editing: Osnat Har | Pre-press: Artscan Ltd. | Printing: A.R. Printing Ltd., Tel Aviv | English cover:
Survival II (detail), 2015 | Hebrew cover: Sinking Raft (detail), 2018 |

Artists' House Tel Aviv, August 2018 | © All rights reserved to the Artist.

מקנן, 2017, אקריליק, קולאז', קולאז', חוט, על ויניל מודפס, 152 x 114 ס"מ
 Nested, 2017, acrylic, collage, clear vinyl, and thread on printed vinyl, 60" x 45"

Tamar Hirschl: Boundaries

Arie Bercowitz

Borders are a geographical feature imposed by humans on the natural space in which they breathe and function.

This phenomenon is highly evident in the landscape created by mankind on Earth. It has powerfully impacted people's way of life, their culture, their international relations. Maps, which mark out borders, serve as part of the human system of control over the environment under the guise of scientific accuracy and description of the world around us. In actuality, maps are like paintings in their subjective view of the world. Both maps and paintings are representations of reality, interpretations rather than the reality itself. Maps are a reflection of our beliefs, what we consider important, and our desires and aspirations.

In recent years, Israeli and international art has been characterized by a trend towards subjects dealing with boundaries, nationality, immigration, and identity. A comprehensive survey and exhibition on the subject of the map is being held in the Eretz Israel Museum, presenting the concept of 'mapping' as an artistic and ideological venture. Tamar Hirschl concurrently presents a painting exhibition at Tel Aviv Artists' House of maps and refugee ships, however she does not limit herself to representing the boundaries and physical limitations of maps, but rather the social and philosophical ideas behind them.

In the selection of works presented, we see how Tamar attaches her own interpretation to maps and borders. She makes use of familiar maps, many of Israel, to convey social and political messages. She sketches, colors, pastes, and draws on the maps; yet her insight remains even when the images are self-evident. Tamar uses visual tools and images to create symbols which, through their presence on the maps, give meaning to their representation in reality. The maps in this exhibition are presented alongside paintings of sinking boats and refugees seeking aid. These paintings provoke the tension and disquiet associated with subjects of migration, dislocation and relocation, conflict and contact. Sometimes the pieces are held together by surgeon's sutures as if to

demonstrate the pain and difficulty of living together within the abstracted boundary lines that borders represent.

Through her artistry, Tamar Hirschl builds a complex and rich world of images. She combines a creative and technical command of her medium to convey a particularly relevant message. As refugees knock on the gates of sanctuary countries, the free world is placed in the dilemma of living with open or closed borders, diversity or nationalism, humanity or closed-mindedness. The reoccurring question that keeps surfacing is: where do we draw the line? Tamar's work, in touching this question, throws it wide open for discussion.

Between Existence and Annihilation

Meir Ahronson

In an artist's practice, memory is an element that sustains a wide range of work. When looking at the pieces by Tamar Hirschl displayed in this exhibition, it's important to recognize the wells of memory that occasionally break to the surface of the canvas. In recent years, the world has witnessed great migrations, predominantly from the Middle East and North Africa towards Europe, accompanied by photographs of ramshackle boats in stormy waters and the floating bodies of refugees. These images flood Tamar Hirschl with her own childhood memories as a persecuted refugee during the second World War. She was a child when she experienced the war, led by her mother from place to place in the pitch-black of night in an attempt to flee the systematic pursuit that would gather European Jews en-mass and lead them to annihilation.

Journeys can be described with pathways on maps that designate countries and their boundaries. Crossing a border on a map is as easy as drawing a line with pencil or brush. In actuality, crossing a border in flight to another place invites violence manifested in many forms, both physical and psychological. It is accompanied by crises of hunger, cold, and fear. All of these are embedded in Tamar Hirschl's childhood experiences, despite rebuilding her life, establishing a family of her own, and reaching a degree of comfort. Memories do not dissipate, but continue to exist in the unconscious. Periodically, they rise to the surface when brought out by pictures of catastrophe and upheaval occurring elsewhere on the planet.

Two series are presented in this exhibition. One is the "Map Paintings," which depict places where refugee crises have caused migrations. The other is inspired by images in the media showing the passage of refugees by sea and land, and the repercussions of these passages. The paintings depict bodies floating in the water, makeshift boats bobbing on high seas, starving and crying children, adults desperate for safe haven. All this merely because they crossed a border to a safer place.

Considering the artist's biography and personal rationale, the works of art in this exhibition reflect Tamar Hirschl's deepest memories.

Memory is a well of things from the past that are recalled, sometimes willingly,

sometimes not. They contain smells, sights, sounds, stories, and fears. Despite the vibrancy of color in Hirschl's work, and despite some of the images taking on an almost abstract symbolic form, the exhibit is the sum of the artist's tormented soul. In Hirschl's case, she wants to remember and at the same time wishes to forget. Memory is a kind of ready-made depository waiting in the drawers of the mind and unconscious for an external stimuli that will cause it to rise to the surface of awareness.

In Tamar Hirschl's previous works, she showed animals fleeing pursuit, often deer hunted in the forest. These motifs were inspired by sights witnessed by the artist, but she chose to disguise any personal significance by painting nature. This time, however, Hirschl has ripped off all masks, all attempts at hiding behind neutral imagery. She has chosen to burden the viewer with the topic she is exploring in a brutal, painful, and uncompromising manner. Perhaps this release from neutrality is a cry for the response she wishes from the world: "Look! Here is the truth! Do not hide behind the delicacy of art, do not hide the horror. This same horror has been once and must never be allowed again."

When I write about Tamar Hirschl's work and think about other artists calling attention to dreadful circumstances, most were produced in retrospect. *Guernica*, Picasso's testimony of the catastrophe that befell a small village destroyed during Spain's civil war, is a perfect example of art that reached posterity for its memorialization of horror. We—as Jews, as Israelis—are so familiar with the monuments and markers that commemorate the Holocaust, yet those too were produced in retrospect. Here is Tamar Hirschl, saying: "Do not wait! You must shout out now, while it is happening! Do not be wise after the fact, humane after the damage is done! Protest as events occur!" Hirschl brings the viewer to an understanding that boundaries are fluid. They are not merely lines that separate country from country, place from place, but sometimes a proverbial beacon, a marker between annihilation and existence.

Between Breakers and Borders

Tamar Hirschl

My art aims to link past, present, and future. Painting is a filter that keeps out my memories of childhood suffering, opening up new perspectives and viewpoints. I was born into the Holocaust in Zagreb, Croatia. My father perished in the the Croatian-operated Jasenovac concentration camp. My mother planned to escape the country with my sister and I. She bribed smugglers to help us cross into Switzerland. We were captured in Hungary and sent to prison. The majority of the Jewish inmates were women and children who were sent from there to Auschwitz, but my mother, sister, and I were released. After being allowed to leave, we walked on foot back to Zagreb. As refugees, we slept where we could, often in stables. We suffered from hunger, and more than once found ourselves forced to beg and eat from the trash. In 1948, my family migrated to Israel. Our living situations were tenuous, and we were relocated to the Atlit tent camp. It was miraculous that I managed to escape these circumstances and go on to become an artist. Borders, wanderings, and the struggle for existence have shadowed me throughout my life, but my work allows me to communicate hopes of a brighter future for humanity.

In the process of creating contemporary works, I found it necessary to depict the plight of many refugees who wish for survival and release from the cruelties inflicted on them. My art serves as a bridge from the world of today to the Holocaust and war of my memories. I wish to speak the uncomfortable truth of refugees who are trapped in a cycle of struggle and the promise of safe refuge abroad. Sadly, only further hardship awaits the hundreds of thousands of people who have no choice but to leave their place of birth and cross perilous waters in substandard conditions. My "Migrants" series depicts visions of the dangerous journey made in boats and rafts crowded with passengers. The sight of sinking boats and children rescued from the water provoke a visceral reaction in me.

The disregard shown for current struggles in the world makes me feel disappointment for humanity. My memories of what happened in my native Croatia when the world

ignored persecution and extermination drive me to seek creative solutions to these problems. I use the symbology of mapping in my paintings to envision new possibilities for those seeking shelter. I cut, sew, and paint over the map of Israel to show the possibility of moving boundaries to resolve current crises.

It would be easy to cynically call out the bystander status of the artist in world events, but I believe strongly in our power to express solidarity with the suffering of refugees and send an appeal to the world to open its eyes and offer aid.

>

נחשול (פרט), 2018, [ראו עמ' 27]
Surge (detail), 2018, [See p. 27]

Tamar Hirschl – Biographical Notes

Education

Lesley College, Cambridge, MA
Hamidrasha College of Art, Tel Aviv, Israel
The Tel Aviv Kalisher School of Art, Tel Aviv, Israel
Bezalel School of Art, Jerusalem, Israel

Solo Shows

2014 Ramat Gan Museum of Israeli Art, Ramat Gan, Israel
2010 Queens Museum of Art, Queens, NY
2008 Scope International Art Fair, Basel, Switzerland
2008 Mizel Museum, Denver, CO
2006 Queens Museum of Art, Queens, NY
2006 Hebrew Union College - JIR Museum, New York, NY
2006 Mestrovic National Gallery, Split, Croatia
2005 Krasdale Gallery, Bronx, New York
2004 Philadelphia Art Alliance, Philadelphia, PA
2002 Krasdale Gallery, Bronx, New York
2000 Museum Center “Julije Klovic”, Zagreb, Croatia
2000 Frieda and Roy Furman Gallery, Film Society of Lincoln Center, New York, NY
2000 Gallery Stendhal, New York, NY
2000 Gregory Gallery, New York, NY

Selected Group Exhibitions

2018 A Brown Folder, Ghetto Museum, Terezín, Czechia
2018 HOME(less), Hebrew Union College-JIR Museum, New York, NY
2017 Vanishing Lands, Artura/The International Artists' Museum, Venice, Italy
2017 Evil: A Matter of Intent, Jewish Museum of Florida – FIU, Miami Beach, FL
2017 A Brown Folder, Tel Aviv University, Israel
2017 Across Divides: Borders and Boundaries in Contemporary Art, Derfner Judaica Museum, Riverdale, NY
2017 Tower of Babel, City Gallery “The Water Institute,” Givatayim, Israel
2016 Paint by Numbers, Hebrew Union College-JIR Museum, New York, NY
2016 Tower of Babel, Schema Projects, Brooklyn, NY
2015 Evil: A Matter of Intent, Hebrew Union College-JIR Museum, New York, NY
2014 The Flow of Life, Galerie Vierraumladen, Berlin, Germany
2013 Photos Marks, Galerie Memoir De L'Avenir, Paris, France
2011 Gathering Sparks, Mizel Museum of Art, Denver, CO
2010 The Dura Europos Project, Philadelphia Museum of Jewish Art, Philadelphia, NY
2009 Envisioning Maps, Hebrew Union College-JIR Museum, New York, NY

2008 Chelsea Art Museum, New York, NY
2008 Demonstrations of Ecological Modes of Operation in Art, NutureART, Brooklyn, NY
2008 NYPL Performing Arts Library at Lincoln Center, New York, NY
2007 Cool Globes Public Art Project, Field Museum, Chicago, IL
2007 Jerusalem/New York, Hebrew Union College-JIR Museum, New York, NY
2005 The Gift, Queens Museum of Art, Queens, NY
2005 Two Continents and Beyond, 9th International Istanbul Biennale, Istanbul, Turkey
2005 Waterways Project, Venice, Italy
2000 The 38th New York Film Festival Poster Artwork, Film Society of Lincoln Center, New York, NY

Residencies

2005 Residency Summer Program, Cooper Union, NY
2006 Residency Summer Program, SVA, NY

Selected Collections

William J. Clinton Presidential Center, Little Rock, AR
Queens Museum of Art, New York, NY
Ramat Gan Museum of Israeli Art, Ramat Gan, Israel

Hebrew Union College, New York, NY
Loreen Arbus, New York, NY
Sigmund Balka, Queens, NY
Senator Al D'Amato, New York, NY
Dr. Agnes Varis (AGVAR), New York, NY
American Friends of Rabin Medical Center, New York, NY
Plantex, Woodcliff Lake, NJ
Sheba Medical Center, Berlin, Germany
Tel Aviv Museum, Tel Aviv, Israel

Registries / Flat Files

MoMA/P.S.1 Studio Visit
Brooklyn Museum Feminist Art Base
9/11 Memorial Museum
Artists Space

Filmography

2014 Doron Polak, Director. “The Artists’ Series: Tamar Hirschl,” documentary on Ramat Gan Exhibit
2006 “The Art of Tamar Hirschl,” Artists’ Archive documentary for Queens Museum.
2005 Jakov Sedlar, Director. The Road, narrated by Martin Sheen.
2000 Jakov Sedlar, Director. Tamar Hirschl: Bridges of Memory, narrated by Martin Sheen.

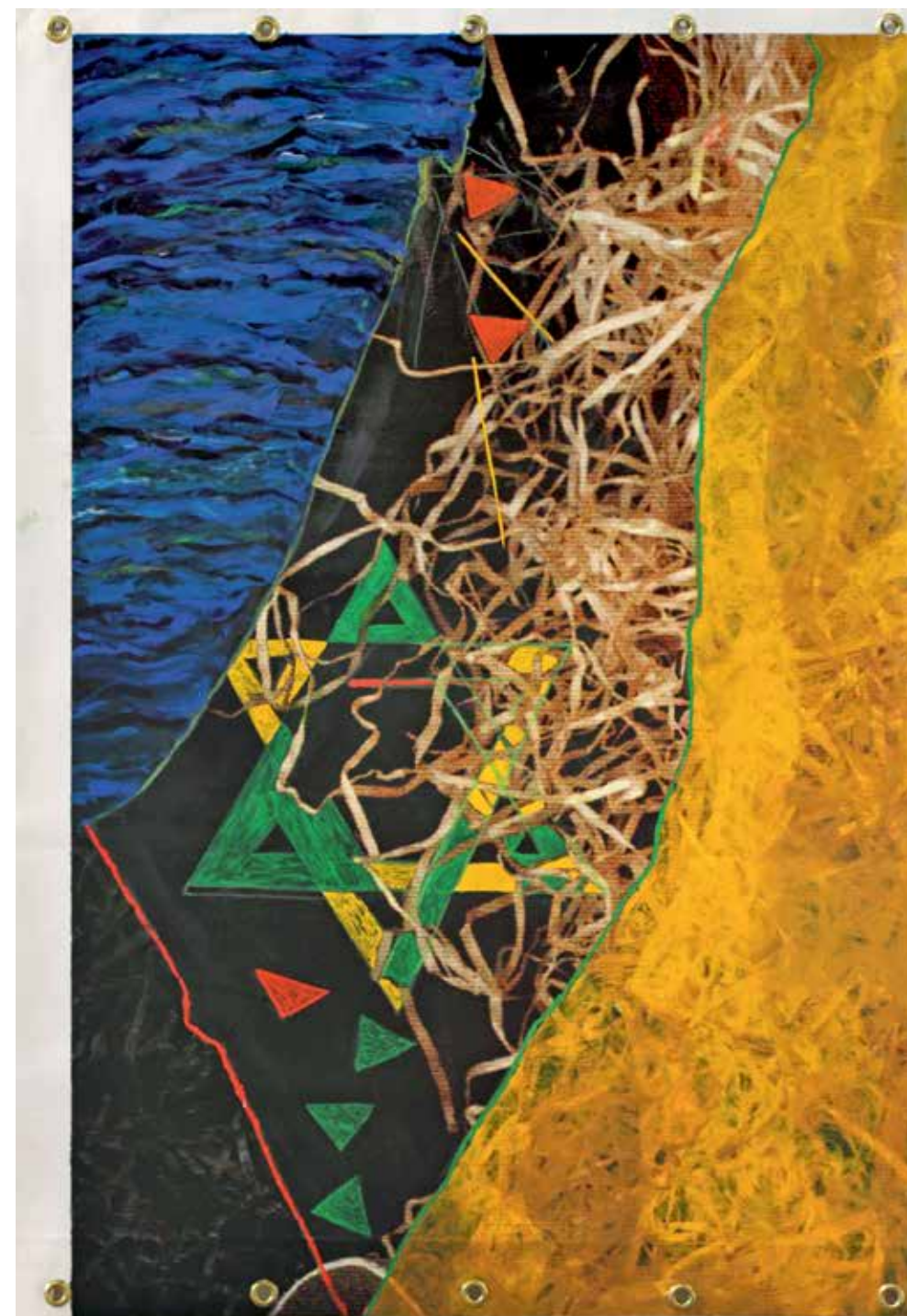
הצלה, 2018, אקריליק על בד, 51 x 61 ס"מ
Ocean Rescue, 2018, acrylic on canvas, 20" x 24"

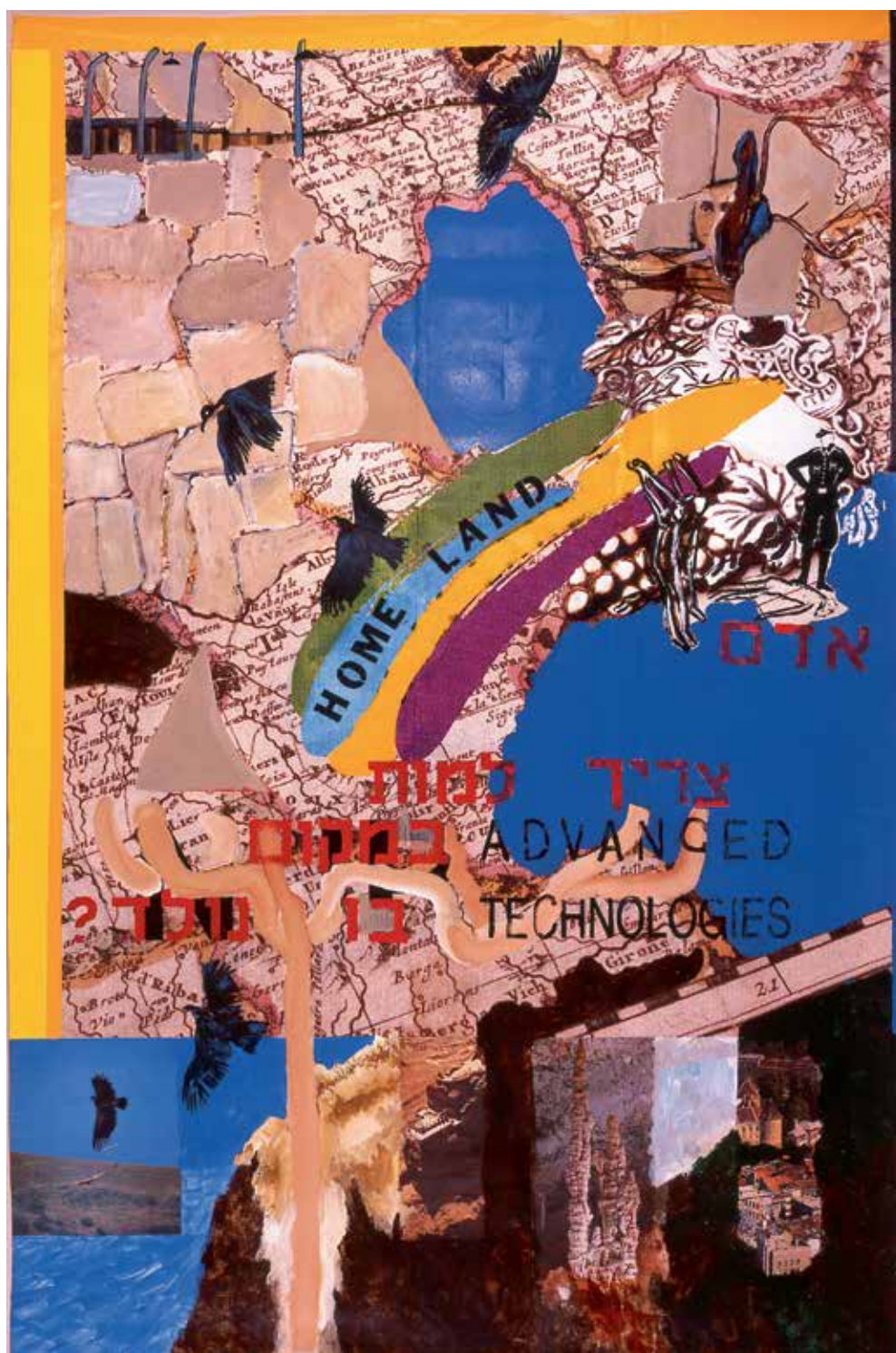
לילה, 2018, אקריליק על בד, 51 x 61 ס"מ
Night, 2018, acrylic on canvas, 20" x 24"

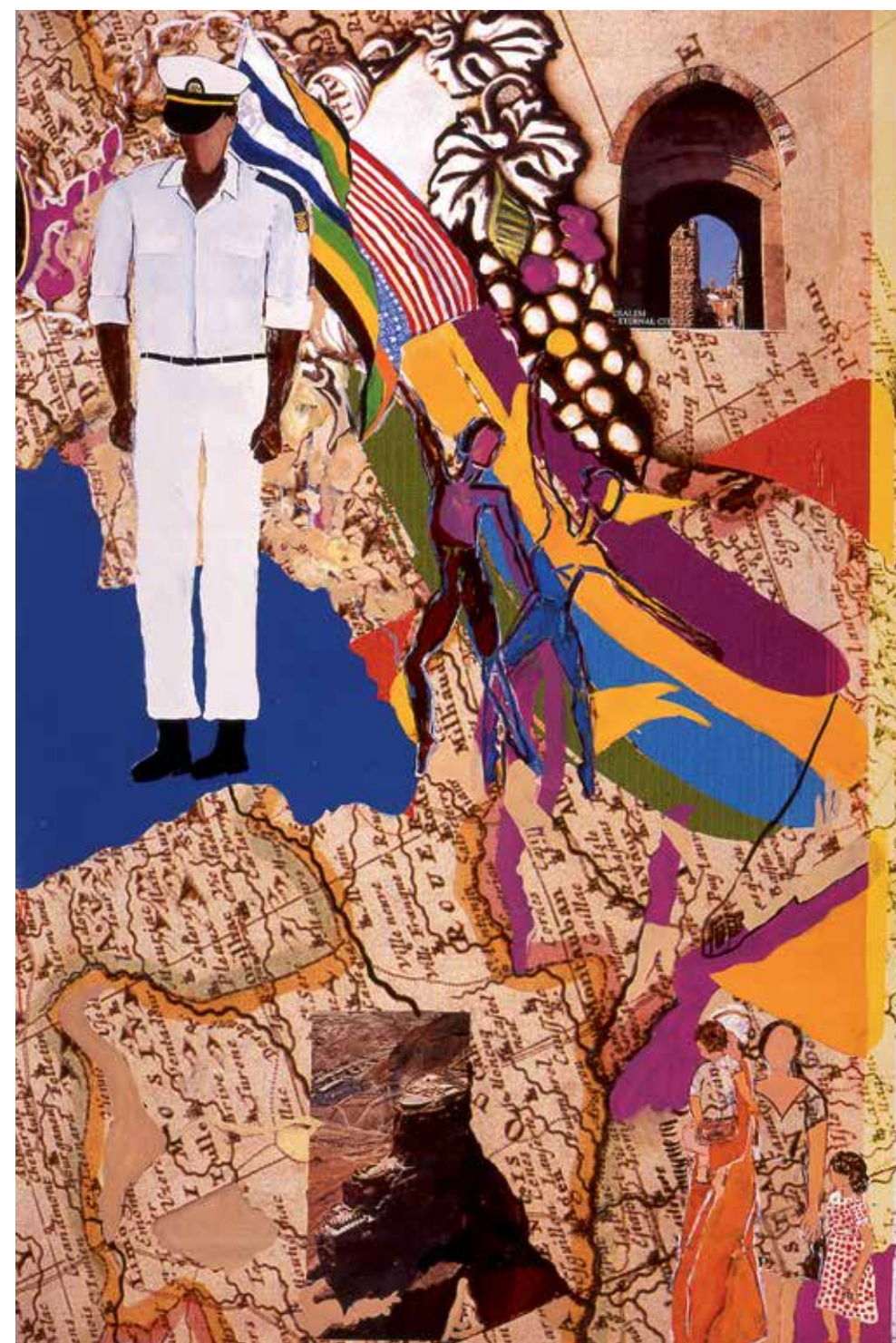
אקסודוס II, 2000, מדיה מעורבת על ויניל, 85 x 239 ס"מ
 Exodus II, 2000, mixed media on vinyl, 94" x 33½"

השרדות II, 2015, אקריליק על ויניל, 86 x 127 ס"מ
 Survival II, 2015, acrylic on repurposed vinyl, 50" x 34"

אקסודוס I, 2000, מדיה מעורבת על ויניל, 155 x 229 ס"מ
Exodus I, 2000, mixed media on vinyl, 90" x 61"

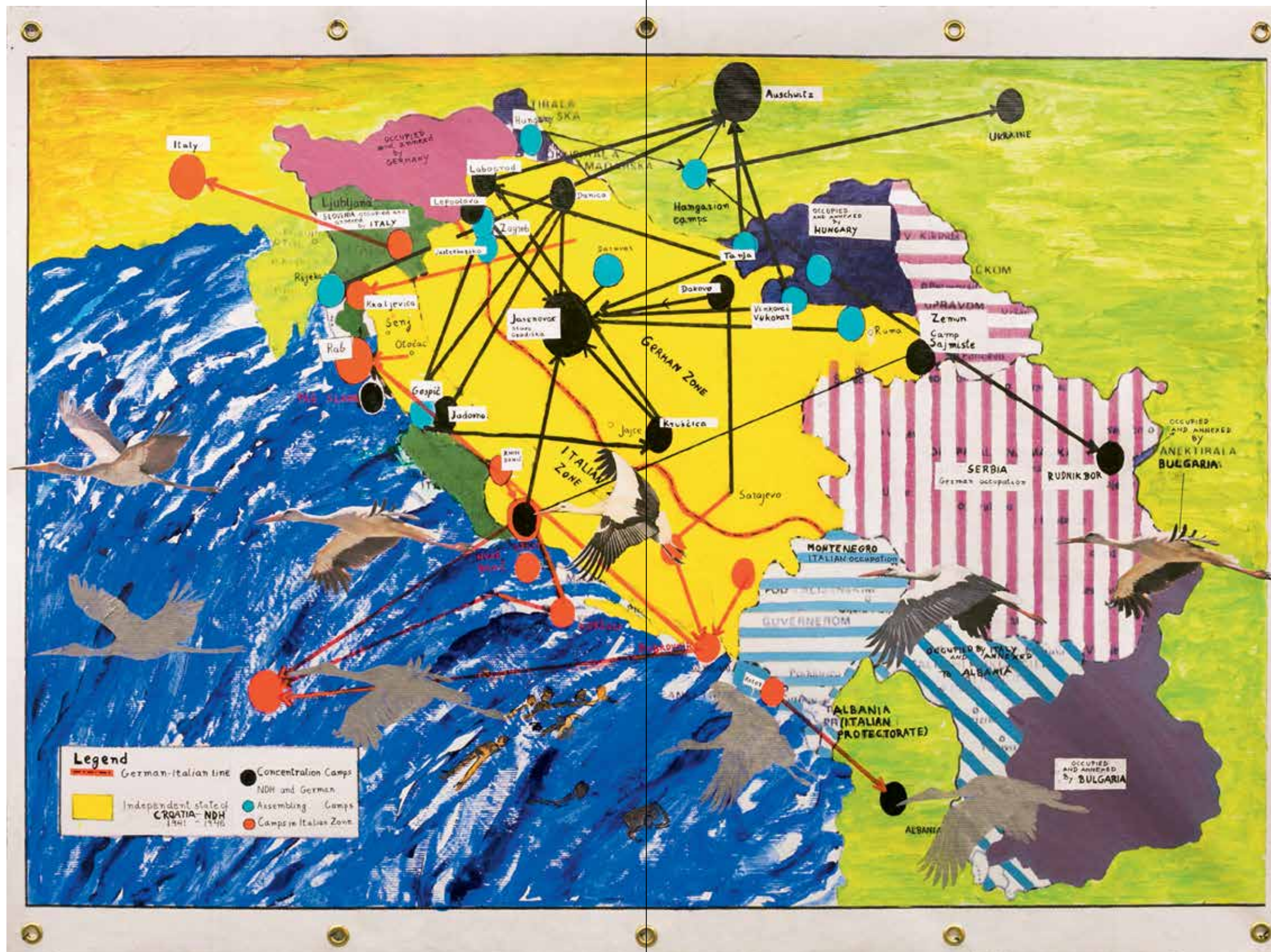
אקסודוס III, 2000, מדיה מעורבת על ויניל, 160 x 229 ס"מ
Exodus III, 2000, Mixed media on vinyl, 90" x 63"

השרדות I, 2015, אקריליק על ויניל, 231 x 197 ס"מ
Survival I, 2015, acrylic on repurposed vinyl, 91" x 77½"

תפר, 2015, חוט על ויניל מודפס, 292 x 107 ס"מ
Suture, 2015, thread on printed vinyl, 115" x 42"

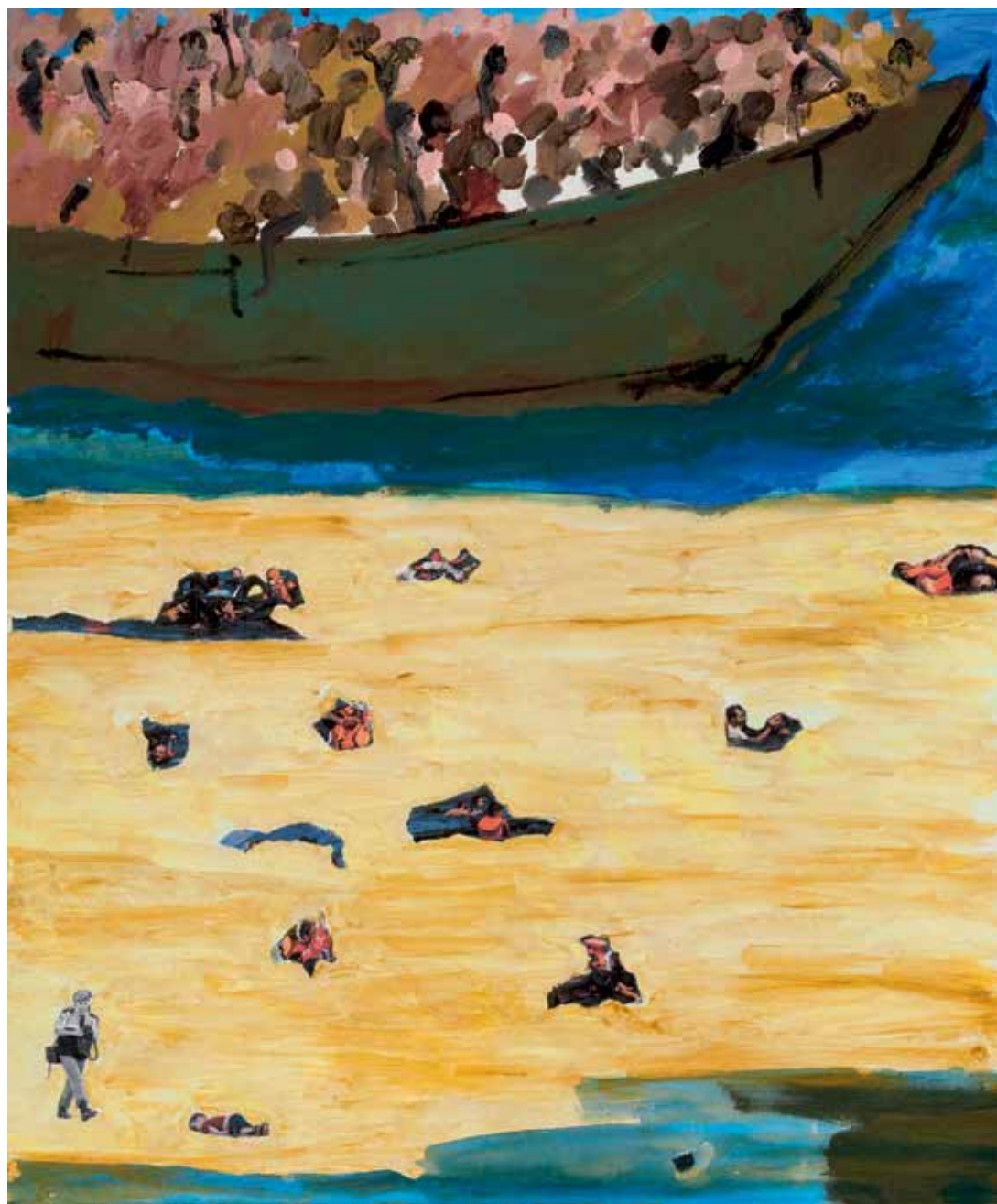
נפת איזה, 2017, אקריליק ומדיה מעורבת על ויניל מודפס, 152 x 103 ס"מ
 Map of Horror, 2017, acrylic and mixed media on printed vinyl, 44 1/4" x 60"

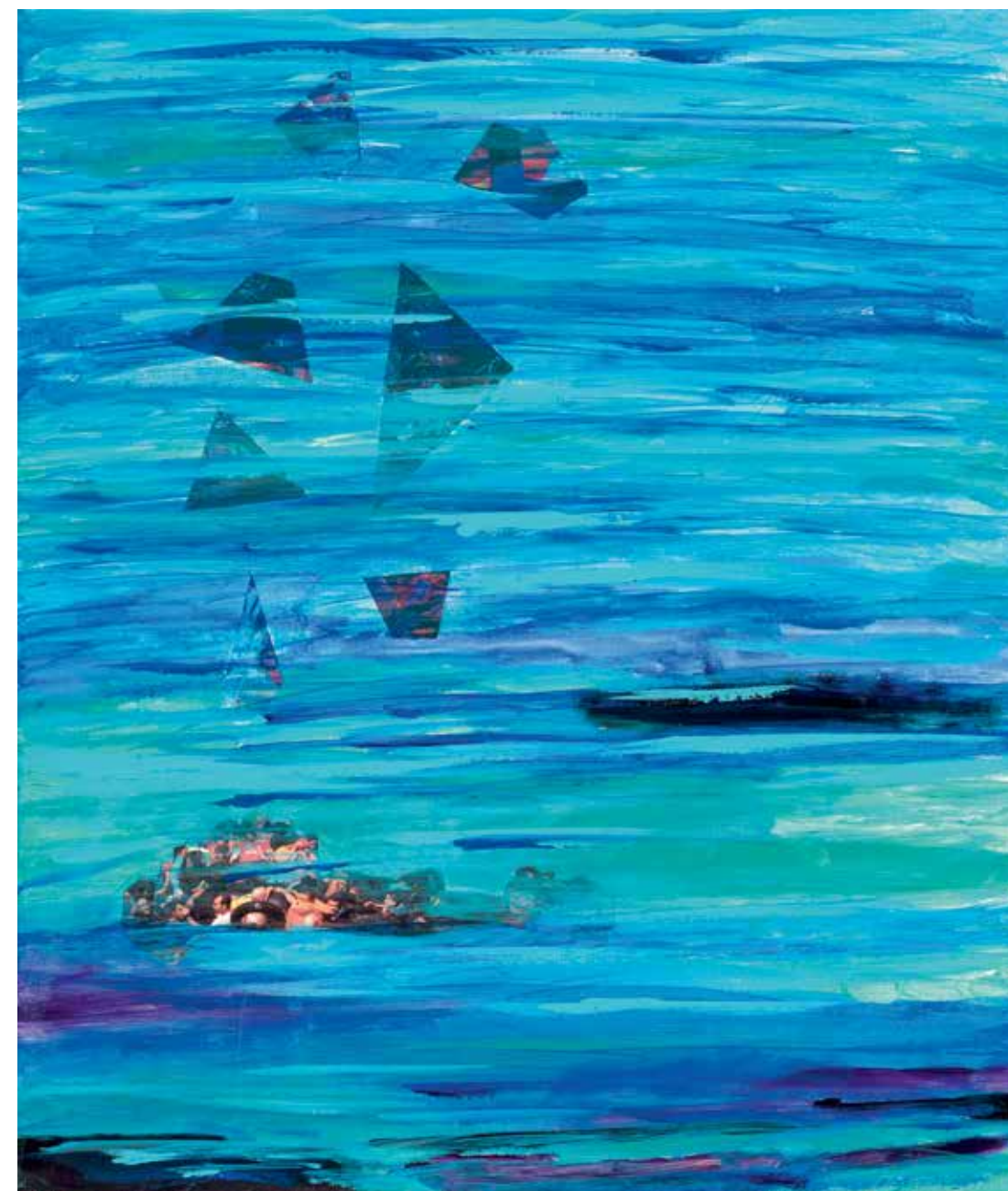
מאפק I, 2015, אקריליק קולאז' על ויניל, 161 x 102 ס"מ
 Strife I, 2015, acrylic and collage on repurposed vinyl, 60" x 40½"

מאפק II, 2015, אקריליק קולאז' על ויניל, 161 x 107 ס"מ
 Strife II, 2015, acrylic and collage on repurposed vinyl, 60" x 40½"

נסים יוסי, 2018, אקריליק על בד, 61 x 50 ס"מ
Adrift, 2018, acrylic on canvas, 24" x 20"

נסים יוסי, 2018, אקריליק על בד, 61 x 50 ס"מ
Disaster at Sea, 2018, acrylic on canvas 24" x 20"

S.O.S., 2018, אקריליק על בד, 51 x 61 ס"מ
S.O.S., 2018, acrylic on canvas, 20" x 24"

נחשול, 2018, אקריליק על בד, 51 x 61 ס"מ
Surge, 2018, acrylic on canvas, 20" x 24"

תערוכות קבוצתיות

- 2018 תיקיה חומה, מוזיאון הגטו, טרזין, צ'כיה
- 2018 היברו יוניון קולג' - JIR Museum, ניו יורק
- 2017 יבשות נעלמות, ארטורא/ מוזיאון האמנים הבינלאומי, ונציה,
- 2017 Evil: עניין של כוונה, המוזיאון היהודי של פלורידה - FIU, מיאמי ביץ', פלורידה
- 2017 תיקיה חומה, אוניברסיטת תל אביב
- 2017 מעבר לגבולות: גבולות וגבולות באמנות עכשווית, מוזיאון דרפנר יודאיקה, ריוורדייל, ניו-יורק
- 2017 מכון המים הגלריה העירונית, גבעתיים
- 2016 ציורים לפי מספרים, היוניון קולג'- JIR Museum, ניו יורק
- 2016 מגדל בבל, סכימה פרוייקטים, ברוקלין, ניו יורק
- 2015 Evil: עניין של כוונה, היברו יוניון קולג' JIR Museum, ניו יורק
- 2014 The Flow of Life, גלריה פיראומלאודן, ברלין
- 2013 Photo Marks, גלריה ממואר דה ל'אווניר, פריז
- 2011 Gathering Sparks, מוזיאון מייזל, קולורדו
- 2010 The Dura Europos Project, מוזיאון פילדלפיה לאמנות יהודית, פילדלפיה, פנסילבניה
- 2008 Envisioning Maps, היברו יוניון קולג' JIR Museum, ניו יורק
- 2008 מוזיאון לאמנות צ'לסי, ניו יורק, ניו יורק
- 2008 Demonstrations of Ecological Modes of Operations in Art, NurtureART Brooklyn NY
- 2008 NYPL, ספריה לאומנויות הבמה במרכז לינקולן סנטר, ניו יורק

השכלה

תואר שני, לסלי קולג', קמברידג', מסצ'וסטס, המדרשה לאמנות, רמת השרון
בית הספר לאמנות קלישר, תל אביב
בצלאל, אקדמיה לאמנות ועיצוב, ירושלים

תערוכות יחיד

- 2014 מוזיאון רמת גן לאמנות ישראלית, רמת גן
- 2010 מוזיאון קווינס לאמנות, ניו יורק
- 2008 סקופ, יריד בינלאומי לאמנות, בזל, שווייץ
- 2008 מוזיאון מייזל, דנבר, קולורדו
- 2006 מוזיאון קווינס לאמנות, ניו יורק
- 2006 Hebrew Union College - JIR Museum, ניו יורק
- 2006 הגלריה הלאומית מסטרוביק, ספליט, קרואטיה
- 2005 גלריה קרסדייל, ברונקס, ניו יורק
- 2004 Philadelphia Art Alliance, פילדלפיה
- 2002 גלריה קרסדייל, ברונקס, ניו יורק
- 2000 "Julije Klovic" Museum Center, זגרב, קרואטיה
- 2000 גלריה פרידה ורוי פורמן, לינקולן סנטר, ניו יורק
- 2000 ועיצוב הפוסטר הרשמי של פסטיבל הקולנוע ה-38
- 2000 Gallery Stendhal, ניו יורק
- 2000 Gregory Gallery, ניו יורק

- 2007 Cool Globes Public Art Project, מוזיאון פילד, שיקגו, אילינוי
- 2007 ירושלים/ניו יורק, Hebrew Union College JIR Museum, ניו יורק
- 2005 The Gift, מוזיאון קווינס לאמנות, קווינס ניו יורק
- 2005 Two Continents and Beyond, הביאנלה הבינלאומית ה-9 לאמנות איסטנבול, טורקיה
- 2005 Waterways Project, ונציה, איטליה

התמחות

- 2005 תוכנית קיץ של קופר יוניון, ניו יורק
- 2006 תוכנית קיץ, SVA, ניו יורק

אוספים נבחרים

- המרכז הנשיאותי וויליאם ג'. קלינטון, ליטל רוק, ארקנסו
- אוסף מוזיאון קווינס לאמנות, קווינס, ניו יורק
- מוזיאון רמת גן לאמנות, רמת גן
- Hebrew Union College, ניו יורק
- לורין ארבוס, ניו יורק
- זיגמונד בלקה, קווינס, ניו יורק

- הסנטור אל ד'אמאטו, ניו יורק, ניו יורק
- ד"ר אגנס ואריס (AGVAR), ניו יורק
- אגודת הידידים של המרכז הרפואי רבין, ניו יורק
- פלנטקס, וודקליף לייק, ניו ג'רזי
- מרכז רפואי שיבא, ברלין, גרמניה
- אוסף מוזיאון תל אביב, תל אביב

- רשימות/ אוספים ארכיונים
- MoMA P.S.1 ביקור סטודיו
- מרכז לאמנות פמניסטית מוזיאון ברוקלין
- Memorial Museum 9/11
- Artists Space
- NurtureART

פילמוגרפיה

- 2014 דורון פולק, דירקטור. "סדרת האמנים: תמר הירשל", סרט תיעודי על תערוכת רמת גן
- 2006 "אמנות תמר הירשל", סרט תיעודי על האמן למוזיאון קווינס.
- 2005 יעקב סדלר, "הדרך", מסופר על ידי מרטין שין.
- 2000 יעקב סדלר, "תמר הירשל: גשרים של זיכרון", מסופר על ידי מרטין שין.

בין גלים וגבולות

תמר הירשל

נושא הגבולות, הנדודים ומלחמת הקיום מלוים אותי כצל לאורך כל חיי. הציור עכורי הוא כעין מסננת שמרחיקה אותי מזיכרונות הסבל בילדות. הציור מקנה לי זוית ראייה נוספת וחדשה. נולדתי בזגר, קרואטיה, ישר לתוך השואה. אבי נספה במחנה רכוז יאסנובץ שנוהל ע"י הקרואטים. אמי ניסתה להבריה את אחותי ואותי לשווייץ. היא אספה כל מה שהיה לה ושחרה אנשים שיעזרו לנו לעבור את הגבול. עולה בזכרונותי תמונה שאנחנו שטים ברפסודה על נהר הדנובה. כאשר הגענו להונגריה הסגירו אותנו לשלטונות ונלקחנו למחנה איסוף ומיון לאושוויץ. מרבית האנשים נשלחו לאושוויץ וניספו שם. במקרה לנו קרה נס ונפלטנו החוצה. נדדנו ברגל חזרה לזגר. התחבאנו בכל מיני מקומות מסתור כולל אורות. היינו מחוסרי כל ורעבנו. לא אחת מצאנו עצמנו אוכלים אשפה ומקבצים נדבות. ב־1948 הגענו ארצה והשתכנו באוהל במחנה עולים עתלית. בעבודותי אני מגשרת בין העבר, ההווה לבין העתיד.

בתהליך יצירת העבודות העכשוויות מצאתי לנכון להביע מורת רוח מההתעלמות של האנושות ממצוקת חייהם של פליטים רבים, המבקשים לשרוד ולברוח מהחיים האכזריים שפוקדים אותם. עבודותי מהוות כעין גשר בין הקורה כעת בעולמנו לבין מבט לאחר לימי השואה והמלחמה. בזכרונותי עולות חוויות קשות שאותן חוויתי בילדותי בקרואטיה יחד עם אמי ואחותי. זכרונות של בריחה מתמדת ונדירה ממקום למקום בכדי למצוא מסתור ומחבוא, כדי לשרוד מאימת הנאצים ומגורל של מוות והשמדה. אני מביעה את המציאות הקשה בה נתונים אלפי פליטים למודי סבל ששואפים להנצל ומבקשים לשרוד. דרך התלאות האין סופיות שהם נאלצים לעבור. דרך מלאת מכשולים וסכנות המאיימות על חייהם. ואכן זה גורל שאורב למאות אלפי אנשים, שבלית ברירה נאלצים לעזוב את מקום הולדתם, לחצות ים אכזר בתנאים עלובים ושזורי סכנה, רק בכדי להגיע לחוף מבטחים הרחק מביתם וסביבתם העוינת. אלא שמקום זה לא בהכרח וברצון קולט אותם. עבודותי מציגות מראות של סירות ורפסודות, מלאות באנשים, סירות, שלעיתים נטרפות בים סוער ופולטות באכזריות את נוסעיהן. מראה כזה מטריד אותי.

ההתעלמות של בני האדם מהקורה בעולמנו נוטעת בי הרגשת אכזבה רבה. מפת הזוועות מראה מה שקרה בארץ הולדתי קרואטיה כשהעולם התעלם מרדיפות והשמדה. השימוש שלי במיפוי ובמערכת סמלים הוא להדגשת האפשרויות לשינוי. אני משתמשת במפת ישראל אותה אני חותכת ותופרת ומראה אפשרות של הזזת גבולות ומציאת פתרונות.

באמצעות האמנות אני מנסה להעביר לצופה רגשות ותקווה לשינוי. אני מביעה הזדהות עם גורלם של הפליטים ומביעה מעין תחינה וזעקה לעולם לפתוח עין בוחנת ולהגיש עזרה.

הדנובה (פרט), 1992, צבעי מים על נייר
The Danube (detail), 1992, watercolor on paper

בין הקיום לחידלון

מאיר אהרונסון

בעבודת אמן, זיכרון הוא אלמנט המהווה כר נרחב לעבודות. כאשר מסתכלים על עבודותיה של תמר הירשל המוצגות בתערוכה זו, חייבים להכיר את אותו מאגר זיכרון הפורץ מפעם לפעם אל הכד. השנים האחרונות בהן עד העולם לנדידת עמים גדולה, בעיקר מארצות המזרח התיכון וצפון אפריקה אל עבר אירופה, המלווה בדימויים מצולמים של ספינות רעועות במים גועשים וגופות פליטים צפות, מציף אצל תמר הירשל את זיכרונות הילדות שלה כפליטה נרדפת בזמן מלחמת העולם השנייה. נערה החווה את מאורעות המלחמה, כשהיא מובלת על ידי אימה, ממקום למקום, בחשכת ליל, על מנת להימלט מהרודפים המנסים, ומצליחים לאסוף את יהודי אירופה ולהובילם אל ההשמדה.

מסעות ניתנים לתיאור על ידי סימוני מסלולים על מפות המתארות מדינות וגבולות. חציית הגבולות על פני מפה היא פעולה קלה של משיכת קו באמצעות עיפרון או מכחול. בפועל, חציית גבולות בעת מנוסה, ממקום אחד אל מקום שני, מלווה בסוגים שונים של אלימות, אלימות פיזית, אלימות נפשית, ובמשברים של רעב, קור ופחד. את כל אלה חוותה כאמור תמר הירשל בנעוריה ולמרות ששיקמה את חייה, הקימה משפחה ואף הגיעה לרווחה, זיכרונות אינם נמוגים אלא קיימים בתת מודע המתעורר כל פעם מחדש כאשר דימויים חיצוניים של קטסטרופות ופליטות מתרחשים במקום כלשהו על פני כדור הארץ.

שני סוגי עבודות מצויים בתערוכה; סוג אחד הם ציורי מפות המסמנים את המרחכים בהם מתרחשת הקטסטרופה שמובילה לנדידת פליטים. הסוג השני הם הדימויים המתפרסמים מעת לעת ומתארים את שיירות הפליטים, ביבשה ובים, ואת תוצאותיהן. גופות צפות במים, סירות רעועות, ילדים רעבים ובוכים, אנשים המשוועים להגיע לחוף מבטחים שבדימוי המצויר הם בסך הכל חציית קו של גבול אחד אל מקום בטוח יותר.

כאשר מבינים את הרקע האישי ואת הסיבות הפרטיות של האמנית, ההתבוננות ביצירות האמנות המוצגות בתערוכה היא התבוננות אל מעמקי הזיכרון של תמר הירשל.

זיכרון הוא מאגר של דברים מהעבר שממנו נשלפים, לעיתים ברצון ולעיתים ללא רצון, מראות, ריחות, סיפורים ופחדים. למרות הצבעוניות החזקה של הציורים של תמר הירשל, ולמרות שבחלק מהציורים הדימויים הופכים לכמעט סימנים אבסטרקטיים, הרי סך כל התערוכה היא מקראת נפש מיוסרת של האמן. מקרה זה של תמר הירשל מראה עד כמה היא מתאוה לזכור ובה בעת לשכוח. זיכרון הוא סוג של רדי - מייד הממתין במגירות המוח ובתת מודע לגירוי חיצוני על מנת לצוץ ולצוף אל פני התודעה.

מהיכרות עם עבודותיה הקודמות של תמר הירשל בהן עסקה בדימויים של חיות בר במנוסה, של איילים וצבאים הניצודים בשדות מרעה, דימויים שהושאלו גם הם מדימויים ויזואליים אותם ראתה אך הסוותה את מעורבותה האישית בציור תמונות טבע, הרי הפעם הסירה תמר הירשל את כל המסיכות ואת כל הניסיונות להסתתר מאחורי דימויים ניטראליים ובחרה להעמיס את הנושאים המטופלים על ידה על הצופה באופן כמעט ברוטאלי, לא מתפשר, כואב ואולי התפשטות זו מניטראליות היא סוג של זעקה שברצונה של הירשל לזעוק אל העולם להגיד - ראו. ראו, זו האמת, אל תחביאו אותה מאחורי אמנות מעודנת, אל תסתירו את הזוועה, הזוועה הזו הייתה כבר ואסור לתת לה להיות שוב.

כאשר אני כותב על עבודותיה של תמר הירשל וחושב על אמנים אחרים שזעקו את הזוועה, הרי רוב היצירות נעשו בדיעבד. הגרניקה, שאותה צייר פיקאסו כעדות לקטסטרופה שקרתה בכפר הקטן שהושמד בעת מלחמת האזרחים בספרד, היא דוגמה נפלאה ליצירת אמנות שזכתה לחיי עולם בהנצחת זוועה. אנו כיהודים, כישראלים, מכירים את האנדרטאות והציורים המנציחים את השואה שעבר העם היהודי, וכל זאת בדיעבד. והנה, קמה תמר הירשל ואומרת - אין לחכות, יש לזעוק את הזעקה עכשיו בעוד הדבר קורה ולא להיות חכם לאחר מעשה, לא להיות אנושי לאחר מעשה, אלא להתריע תוך כדי ולהביא את הצופה להבנה שגבול הוא דבר פלואידי, גבול אינו רק הקו המפריד בין מדינה למדינה, בין מקום למקום, אלא גבול הוא לעיתים המגדלור והסמן שבין החידלון לקיום.

תמר הירשל – גבולות

אריה ברקוביץ

גבולות הם גורם גיאוגרפי שהאדם שתל במרחב הטבעי בו הוא חי ופועל.

תופעה זו, היא אחת הכולטות בנוף שיצר האדם על פני כדור הארץ. השפעת הגבולות מרחיקת לכת על אורח החיים על תרבויות ועל יחסים בינלאומיים. המפה, שמסמנת את הגבולות, מתפקדת כחלק ממערך השליטה של בני האדם על הסביבה באצטלה של דיוק מדעי ותאור נכון של העולם, אבל בפועל המפה היא כמו ציור שבו רואים באופן סובייקטיבי את העולם כשגם הציור וגם המפה בעצם מהווים רק ייצוג של מציאות, פרשנות, ולא המציאות עצמה. המפה מכילה את מה שקיים באמונתנו, מה שנראה לנו כחשוב ומה שאנחנו רוצים ושואפים אליו.

בשנים האחרונות בולטת באמנות הישראלית והבינלאומית מגמה של התייחסות לגבולות, לאומיות הגירה וזהות. דיון ותערוכה מקיפה בנושא המפה מתקיים בימים אלה במוזיאון ארץ ישראל, ומציב את רעיון המפה על המפה האמנותית והאידיאולוגית. תמר הירשל מציגה בבית האמנים בתל אביב, תערוכה ובה מפות מטופלות וציורי ספינות מהגרים היא לא מסתפקת בייצוג הגבולות ולא מצטמצמת בעיסוק הפיזי של המפה אלא ברעיון החברתי והפילוסופי שלה במשמעויות וברבדים שונים.

במקבץ העבודות המוצגות ניתן לראות כי לתמר פרשנות משלה למפה ולגבולות מסומנים. היא עושה שימוש במפות מוכרות, רבות מהן של ארץ ישראל, לשם העברת מסרים חברתיים ופוליטיים. היא רושמת, צובעת, מדביקה ומציירת על המפות כשכוון התודעתי נוכח גם כשהדימויים חזקים וברורים. תמר משתמשת בכלים ויזואליים וכדימויים ליצירת סמלים שנוכחותם על מצע המפות מעניקה משמעות לייצוגם במציאות. המפות המטופלות בתערוכה לצד ציורי הספינות הטבועות והפליטים הזקוקים לעזרה, מייצרים מתח ואי נוחות לצד תנועה, פרוק והרכבה קרע וחיבור כשלא פעם החלקים מתחברים על ידי תפרים של מנתח שממחישים את הכאב והקושי שבאיחוד והחיים במסגרת מוגדרת שמיוצגת על ידי גבולות מסומנים.

בכח היצירה, תמר הירשל בונה עולם מורכב ועשיר בדימויים תוך שילוב יכולת טכנית ציורית וחומרית שיחד מעבירים מסר רלוונטי במיוחד בתקופה זו כשפליטים מתדפקים על שערי הכניסה למדינות מקלט ומעמידים את העולם החופשי בדילמה של מרחב מחייה עם גבולות פתוחים או סגורים, לאומיות ולאומנות, אנושיות או אטימות. השאלה החוזרת לפתחו של העולם הוא היכן עובר הגבול תרתי משמע, ותמר בעבודותיה נוגעת בשאלה ופותחת נושא לדיון.

שקיעת הרפסודה, 2018, אקריליק על בד, 51 x 61 ס"מ
Sinking Raft, 2018, acrylic on canvas, 20" x 24"

תמר הירשל

בין גלים וגבולות

תמר הירשל: בין גלים וגבולות

עיצוב: דפנה גרייף | צילום: מלקום וארון | תצלומים נוספים: שולי שדה (עטיפה עברית, עמ' 15, 18, 19, 22, 23); אלה אורגד (עמ' 20-21); קליי אנוס (עמ' 2) | עריכה אנגלית: קליי אנוס | עריכה עברית: אסנת הר | קדם דפוס: ארטסקאן בע"מ | הדפסה: ע.ר. הדפסות בע"מ, תל אביב | עטיפה עברית: שקיעת הרפסודה (פרט), 2018 | עטיפה אנגלית: השרדות II (פרט), 2015

בית האמנים ע"ש אלחריזי, תל אביב, אוג' 2018 | © כל הזכויות שמורות לאמנית